

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION EXTRAORDINAIRE DE 1974

4 JUILLET 1974.

Proposition de résolution sur le retrait des réserves à la Convention sur les droits politiques de la femme.

DEVELOPPEMENTS

Il y a vingt-six mois, M. Bologne attirait l'attention sur une situation particulièrement anormale, celle qui résulte des réserves émises en 1964 par notre pays lors de l'approbation de la Convention sur les droits politiques de la femme. Sa proposition, déposée le 25 avril 1972 fit l'objet d'un premier examen (Doc. n° 324 - Session de 1971-1972). Il paraît souhaitable de la reprendre telle qu'elle avait été présentée et justifiée par notre éminent collègue.

« Un projet de Convention sur les droits politiques de la femme fut adopté le 20 décembre 1952 par l'assemblée générale des Nations-Unies. La Belgique vota en faveur de ce projet.

» La Convention issue de ce projet fut ouverte à la signature des Etats membres. La Belgique ne signa pas ce texte. Elle n'adhéra à la Convention que douze ans plus tard.

» On peut se demander pourquoi la Belgique n'a pas signé un texte qu'elle avait approuvé.

» Il semble que ce fut pour ne pas engager le Congo, le Rwanda et le Burundi dont certaines coutumes et traditions religieuses paraissaient s'opposer à une égalité entre hommes et femmes (Doc. n° 644/1, Chambre, 1962-1963, pp. 2 et 5). Mais la Belgique ne pouvait-elle s'engager seule à la Convention ou faire une réserve à l'égard de sa colonie et des territoires sous tutelle ?

BELGISCHE SENAAT

BUITENGEWONE ZITTING 1974

4 JULI 1974.

Voorstel van resolutie tot intrekking van het voorbehoud bij het verdrag betreffende de politieke rechten van de vrouw.

TOELICHTING

Zesentwintig maanden geleden vestigde de heer Bologne de aandacht op een bijzonder abnormale toestand, nl. die welke voortvloeit uit het voorbehoud dat ons land in 1964 heeft gemaakt bij de goedkeuring van het verdrag betreffende de politieke rechten van de vrouw. Zijn voorstel, ingediend op 25 april 1972, is reeds een eerste maal onderzocht (Gedr. St. nr. 324 - Zitting 1971-1972). Wij achten het wenselijk het opnieuw in te dienen in dezelfde bewoordingen en met dezelfde toelichting als die van onze geachte collega.

« De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties nam op 20 december 1952 een ontwerp-verdrag aan betreffende de politieke rechten van de vrouwen. België keurde dat ontwerp goed.

» Het verdrag waaraan dat ontwerp ten grondslag lag, werd voor ondertekening door de lidstaten opengesteld. België ondertekende de tekst niet en trad pas twaalf jaar later tot het Verdrag toe.

» Men kan zich afvragen waarom België zijn handtekening niet plaatste onder een tekst die het goedgekeurd had.

» Naar het schijnt gebeurde dit om Kongo, Rwanda en Burundi niet te verbinden, waar sommige gewoonten en godsdienstige tradities een bezwaar leken te vormen tegen de gelijkheid van mannen en vrouwen. (Gedr. St. Kamer, 1962-1963, nr. 644/1, blz. 2 en 5). Maar kon België zich niet voor zich zelf alleen verbinden of voorbehoud maken ten aanzien van zijn kolonie en voogdijgebieden ?

» En ce qui concerne la Belgique elle-même, le Ministre des Affaires étrangères a cité trois obstacles à l'approbation de la Convention (Doc. n° 644/1, Chambre, 1962-1963, p. 2). Remarquons que ces obstacles existaient pourtant déjà lorsque le représentant de notre pays a émis un vote affirmatif le 20 décembre 1952.

» Les obstacles se rapportent tous trois à l'article 3 de la Convention, qui reconnaît aux femmes le même droit que les hommes d'occuper tous les postes publics :

1° L'article 60 de la Constitution exclut les femmes du trône. Notre résolution n'y porte pas atteinte;

2° Certaines fonctions dans l'armée, la police et la gendarmerie, en raison des risques spéciaux qu'elles comportent, ne peuvent être accessibles aux femmes. Il convient de remarquer que des femmes font partie de la police et, pour des fonctions non combattantes il est vrai, peuvent être admises à contracter un engagement volontaire pendant une période de mobilisation (art. 88 à 95 des lois coordonnées sur la milice). Au surplus, en temps de guerre où les « risques spéciaux » sont particulièrement nombreux, les femmes peuvent faire partie de la résistance armée (arrêté-loi du 19 septembre 1945, art. 14) ou être agents de renseignements et d'action (arrêté-loi du 16 février 1946, art. 18) et obtenir un grade d'officier. Comment peut-on accepter les services des femmes en temps de guerre dans des formations dangereuses et les refuser en temps de paix alors que les risques sont peu importants ?

3° Les fonctions ne peuvent être accessibles aux femmes dans le service extérieur et la carrière de chancellerie du Ministère des Affaires étrangères. Ainsi, une femme peut être membre de la Chambre ou du Sénat, ministre, avocat, notaire, médecin, membre de la police judiciaire, officier, mais non diplomate. On se demande vraiment pourquoi. D'autres pays ont été représentés par des ambassadeurs de sexe féminin et il ne semble pas que leurs relations étrangères aient eu à en souffrir.

» Le Gouvernement a clairement exprimé son intention d'émettre des réserves fondées sur les arguments rappelés plus haut en demandant aux Chambres d'approuver la Convention sur les droits politiques de la femme.

» Et les Chambres en donnant leur assentiment au texte qui devait devenir la loi du 19 mars 1964, ont approuvé une Convention à laquelle la Belgique n'était pas encore partie puisqu'elle n'y a adhéré que le 22 mai 1964.

» Que dit cette convention ?

Article 1er : Les femmes auront, dans des conditions d'égalité avec les hommes, le droit de vote dans toutes les élections, sans aucune discrimination.

Article 2 : Les femmes seront, dans des conditions d'égalité avec les hommes, éligibles à tous les organismes publiquement élus, constitués en vertu de la législation nationale, sans aucune discrimination.

» Wat België zelf betreft, heeft de Minister van Buitenlandse Zaken drie hinderpalen voor de goedkeuring van het Verdrag genoemd (Gedr. St. Kamer, 1962-1963, nr. 644/ 1; blz. 2). Op te merken valt evenwel dat die hinderpalen reeds bestonden toen de vertegenwoordiger van ons land op 20 december 1952 een ja-stem uitbracht.

» De hinderpalen houden alle drie verband met artikel 3 van het Verdrag dat aan de vrouwen hetzelfde recht als aan de mannen toekent om alle openbare betrekkingen te bekleden :

1° artikel 60 van de Grondwet sluit de vrouwen uit van de troon. Onze resolutie doet daaraan geen afbreuk;

2° sommige ambten in het leger, de politie en de rijkswacht mogen, wegens de bijzondere daaraan verbonden risico's, niet worden uitgeoefend door vrouwen. Toch willen wij aanstippen dat vrouwen deel uitmaken van de politie en, weliswaar voor niet-strijdende betrekkingen, een vrijwillige dienstverbintenis mogen sluiten gedurende de mobilisatie (art. 88 t/m 95 van de gecoördineerde dienstplichtwetten). Bovendien kunnen vrouwen in oorlogstijd, als de « bijzondere risico's » bijzonder talrijk zijn, deel uitmaken van het gewapend verzet (besluitwet van 19 september 1945, art. 14) of inlichtings- en actieagent zijn (besluitwet van 16 februari 1946, art. 18) en de rang van officier verkrijgen. Hoe kan men in oorlogstijd de diensten van vrouwen op gevaarlijke posten aanvaarden en ze afwijzen in vreedstijd, als de risico's minder groot zijn ?

3° vrouwen kunnen geen ambten bekleden in de buitenlandse dienst en in de kanselarij van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Een vrouw kan dus lid zijn van de Kamer of van de Senaat, minister, advocaat, notaris, geneesheer, lid van de gerechtelijke politie, officier, maar geen diplomaat. Wij vragen ons werkelijk af waarom. Andere landen werden door vrouwelijke ambassadeurs vertegenwoordigd en hun buitenlandse betrekkingen schijnen daar niet onder te lijden gehad te hebben.

» De Regering heeft duidelijk haar bedoeling te kennen gegeven om voorbehoud te maken op grond van de voornoemde argumenten, toen zij de Kamers verzocht het Verdrag betreffende de politieke rechten van de vrouw goed te keuren.

» En de Kamers hebben door de goedkeuring van de tekst die de wet van 19 maart 1964 zou worden, een verdrag aangenomen waarbij België nog geen partij was, aangezien ons land eerst op 22 mei 1964 is toegetreden.

» Wat zegt dat verdrag ?

Artikel 1 : Vrouwen zijn op gelijke voet met de mannen en zonder enige discriminatie stemgerechtigd voor alle verkiezingen.

Artikel 2 : Vrouwen zijn op gelijke voet met de mannen en zonder enige discriminatie verkiesbaar voor alle lichamen die openbaar worden verkozen en op grond van de nationale wetgeving zijn ingesteld.

Article 3 : Les femmes auront, dans des conditions d'égalité, le même droit que les hommes d'occuper tous les postes publics et d'exercer toutes les fonctions publiques établis en vertu de la législation nationale, sans aucune discrimination.

» Lors de l'adhésion, le pouvoir exécutif a donc formulé les réserves suivantes, outre celle qui est relative à l'article 60 de la Constitution et que nous maintenons :

« Tant pour le passé que pour l'avenir, la Convention ne peut faire obstacle à ce que l'autorité publique établisse des conditions d'accès aux fonctions publiques en s'inspirant, en dehors de toute idée de discrimination, soit du souci d'assurer la protection de la femme contre certains risques physiques ou moraux, soit de considérations objectives tenant aux exigences inhérentes à la bonne marche de certains services publics. »

» Ces réserves qui ne nous paraissent nullement nécessaires, nous semblent encore moins de mise à notre époque.

» Nous proposons donc qu'elles soient retirées. »

A. LAGASSE.

**

PROPOSITION DE RESOLUTION

Le Sénat invite le pouvoir exécutif à retirer les réserves qu'il a formulées le 22 mai 1964 en apportant l'adhésion de la Belgique à la Convention sur les droits politiques de la femme, conclue à New York le 31 mars 1953, sauf en ce qui concerne l'exercice des pouvoirs royaux et les fonctions de la régence.

A. LAGASSE.

A. VERDIN-LEENAERS.

F. LASSANCE-HERMANT.

J. GOFFART.

Artikel 3 : Vrouwen hebben op gelijke voet met de mannen en zonder enige discriminatie hetzelfde recht als de mannen om alle openbare betrekkingen te bekleden en om alle openbare ambten uit te oefenen die in de nationale wetgeving zijn voorzien.

» Bij de toetreding heeft de Uitvoerende Macht dus, behalve het voorbehoud dat betrekking heeft op artikel 60 van onze Grondwet en dat wij handhaven, nog het volgende voorbehoud gemaakt :

« Het Verdrag kan noch voor het verleden noch voor de toekomst verhinderen dat de openbare overheid zich bij het bepalen van de voorwaarden voor toelating tot openbare bedieningen, buiten elke gedachte van discriminatie om, laat leiden hetzij door de zorg de vrouw tegen bepaalde lichamelijke of morele gevaren in bescherming te nemen hetzij door objectieve overwegingen die verband houden met de speciale behoeften van een goede werking in sommige overheidsdiensten. »

» Dit voorbehoud, dat helemaal niet noodzakelijk lijkt, schijnt ons in deze tijd nog minder passend.

» Wij stellen derhalve voor het in te trekken. »

**

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Senaat verzoekt de Uitvoerende Macht het voorbehoud in te trekken dat zij op 22 mei 1964 gemaakt heeft bij de toetreding van België tot het Verdrag betreffende de politieke rechten van de vrouw, gesloten te New York op 31 maart 1953, behalve wat betreft de uitoefening van de koninklijke macht en van het ambt van Regent.